

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 142/2017-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. mája 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészárosa o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED], zastúpenej advokátkou JUDr. Alenou Zadákovou, Kováčska 32, Košice, ktorou namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Poprad v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 14/2011, za účasti Okresného súdu Poprad, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Poprad v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 14/2011 porušené boli.

2. Okresnému súdu Poprad prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 14/2011 konal bez zbytočných prietahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré jej je Okresný súd Poprad povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Poprad je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 363,79 € (slovom tristošesťdesiattri eur a sedemdesiatdeväť centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. Aleny Zadákovej, Kováčska 32, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. mája 2016 osobne doručená s'ťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „s'ťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. Alenou Zadákovou, Kováčska 32, Košice, ktorou namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 14/2011 (ďalej len „napadnuté konanie“).

Zo s'ťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že s'ťažovateľka je účastníčkou napadnutého konania vedeného okresným súdom v procesnom postavení žalobkyne, ktorá sa žalobou doručenou okresnému súdu 28. januára 2011 domáhala proti žalovanému vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

S'ťažovateľka zdôrazňuje, že ku dňu podania s'ťažnosti ústavnému súdu nebolo vo veci právoplatne rozhodnuté, pričom „*nebolo nariadené žiadne pojednávanie a nebolo rozhodnuté o mojom procesnom návrhu na uplatnenie trov v zmysle § 147 ods. 1 a 2 O. s. p.*“

z 13. 11. 2014. Porušovateľ bez vážneho dôvodu nekoná od posledného pojednávania, ktoré sa uskutočnilo dňa 11. novembra 2014, ktoré navyše bolo zmarené z dôvodu na strane súdu, nakoľko v spise bol doložený úradný záznam, ktorý spísala asistentka právnej zástupkyne žalovaného a v ktorom bolo žiadané o odročenie pojednávania z dôvodu, že svedkyňa je práceneschopná.

Napriek tomu, že konajúca sudkyňa mala túto informáciu v spise, nezrušila pojednávanie aspoň telefonicky, hoci mobilné číslo mojej právnej zástupkyne mala napr. aj z podania zo dňa 22. 9. 2014...

Za toto zmarené konanie sme si uplatnili trovy konania podľa ust. § 147 ods. 1, 2 O. s. p. podaním zo dňa 13. 11. 2014, o ktorých nebolo rozhodnuté ku dnešnému dňu. Pojednávanie bolo nariadené na deň 13. 2. 2015, avšak toto bolo zrušené z dôvodu práceneschopnosti sudkyne. Nový termín pojednávania ku dnešnému dňu nebol oznámený.“.

S prihliadnutím na predmet napadnutého konania, ktorým je vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, sťažovateľka zdôrazňuje, že vec, ktorú prerokúva okresný súd, nie je právne ani skutkovo zložitá. Zdôrazňuje ďalej aj to, že jej nie sú známe okolnosti, ktoré by mali byť zohľadnené na jej ťarchu v súvislosti s posudzovaním, či došlo k napadnutom konaní k zbytočným prierahom. Vo vzťahu k postupu okresného súdu namieta, že tento bol absolútne nečinný od 11. novembra 2014 až do dňa podania sťažnosti ústavnému súdu.

Sťažovateľka požaduje priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 6 000 €, ktoré odôvodňuje celkovou dĺžkou napadnutého konania.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, ktorým vysloví, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikáže okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prierahov, prizná sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie v sume 6 000 € a úhradu trov konania v sume 363,79 €.

Ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 142/2017 z 1. marca 2017 sťažnosť sťažovateľky prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval ústavný súd predsedu okresného súdu, aby sa vyjadril k sťažnosti a zároveň oznámil, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predseda okresného súdu v prípise sp. zn. IÚS/2017 z 11. apríla 2017 okrem prehľadu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní k prerokúvanej veci uviedol, že „... ide o vec právne ale predovšetkým skutkovo zložitejšiu, o čom svedčí rozsah doterajšieho dokazovania, v rámci ktorého bolo vypočutých viacero svedkov a tiež bolo predložené väčšie množstvo listinných dôkazov.

Doterajšia dĺžka konania je ovplyvnená aj postojom procesných strán, keď práve na žiadosť sťažovateľky, resp. jej právneho zástupcu bolo odročené pojednávanie zo dňa 16. 3. 2012 a zo dňa 31. 5. 2012. Taktiež na žiadosť procesných strán uznesením zo dňa 7. 3. 2013 bolo prerušené konanie do 1. 9. 2013. Ďalšie pojednávanie, ktoré sa malo konať 2. 9. 2014 bolo odročené z dôvodu zdravotných problémov svedkyne, ktorá mala byť na tomto pojednávaní vypočutá, teda uskutočnenie pojednávania bez prítomnosti svedkyne by nebolo účelné a hospodárne. Žiadosť o odročenie pojednávania v tomto prípade adresovala súdu právna zástupkyňa žalovaného a o tejto skutočnosti bola telefonicky upovedomená aj právna zástupkyňa sťažovateľky, ktorá e-mailom zo dňa 2. 9. 2014 oznámila súdu, že taktiež súhlasí s odročením pojednávania. Ďalšie pojednávania boli odročené za účelom vykonania dôkazov, ktoré navrhli procesné strany.

Z objektívnych dôvodov, ktoré súd nemôže ovplyvniť bolo odročené aj pojednávanie, ktoré sa malo konať dňa 2. 1. 2014 a to vzhľadom na práceneschopnosť zákonnej sudkyne. V tomto období sa jednalo o dlhodobejšiu práceneschopnosť, a to od 2. 12. 2013, ktorá bola ukončená až dňom 22. 6. 2014. Z tohto dôvodu po uplynutí doby 6 týždňov neprítomnosti zákonnej sudkyne došlo k prerozdeleniu vecí z jej súdneho oddelenia a to dňom 20. 1. 2014. Po ukončení práceneschopnosti bol spis opätovne pridelený do súdneho oddelenia zákonnej sudkyne [REDAKOVANÉ]. V roku 2015 však zákonná sudkyňa bola opätovne dlhšie práceneschopná a z tohto dôvodu dňom 7. 7. 2015 došlo opätovne k prerozdeleniu vecí z jej súdneho oddelenia s tým, že zákonná sudkyňa ukončila práceneschopnosť dňom 27. 8. 2015 a následne nastúpila na rodičovskú dovolenku. Predmetná vec bola náhodným

výberom pridelená sudkyňa [REDACTED], ktorá v tom čase ukončila rodičovskú dovolenku s tým, že jej bol pridelený počet vecí tak, ako je vyššie uvedené, ktorý zodpovedal zaťaženosti ostatných súdnych oddelení. Sme toho názoru, že aj tieto okolnosti sú objektívneho charakteru a je potrebné ich zohľadniť pri rozhodovaní o sťažnosti. Z uvedených dôvodov navrhujeme sťažnosť sťažovateľky [REDACTED] zamietnuť.“.

Predseda okresného súdu zároveň ústavnému súdu oznámil, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Dňa 19. apríla 2017 vyzval ústavný súd právnu zástupkyňu sťažovateľky, aby sa vyjadrila, či trvá na ústnom pojednávaní vo veci, a zároveň jej zaslal vyjadrenie predsedu okresného súdu k sťažnosti na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska.

Právna zástupkyňa sťažovateľky v podaní doručenom ústavnému súdu 4. mája 2017 oznámila, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci, a k vyjadreniu predsedu okresného súdu predovšetkým uviedla, že „porušovateľ neuviedol žiadne relevantné argumenty, ktoré by moju ústavnú sťažnosť spochybnili. K veci len uvádzam, že som v prejednávanej veci prejavila dostatočnú trpezlivosť s rozhodovaním o mojej žalobe, ako aj objektívnymi dôvodmi na strane súdu pri výmene zákonného sudcu, mám však za to, že celková doba prejednávania veci od podania žaloby dňa 28. 1. 2011 je neprimerane dlhá.

Nie je možné súhlasiť s názorom porušovateľa, že sa jedná o právne, ale predovšetkým skutkovo zložitejšiu vec, nakoľko až posledná zákonná sudkyňa pani [REDACTED] prijala náš procesný návrh na vydanie rozhodnutia najskôr v časti o určenie neplatnosti právneho úkonu - dohody o vypořádání BSM a až po právoplatnosti tejto časti žaloby riešiť otázku samotného vypořádania BSM, nakoľko za situácie, ak súd vysloví, že písomná dohoda o vypořádání BSM je platná, resp. zamietne môj návrh na určenie neplatnosti tohto právneho úkonu, nemusí sa riešiť samotné vypořádanie BSM, nakoľko dohoda zostáva v platnosti.

Práve skutočnosť, že sa súd prvej inštancie zaoberal dokazovaním o rozsahu majetku a dlhov, ktoré vznikli za trvania manželstva sa pojednávania zbytočne odročovali za účelom vykonania ďalšieho dokazovania.

Vec teda nie je ani právne náročná, lebo ide len o posúdenie, či právny úkon je, alebo nie je absolútne neplatným s odkazom na ust. § 37, resp. 39 OZ a s touto právnou otázkou sa konajúci súd musí vysporiadať skôr, ako po šesťročnom konaní.

Je pravdou, že aj z mojej strany boli návrhy na odročenie pojednávania, bolo to však po mojom výsluchu a len z dôvodu, že ma konajúci súd chcel opätovne vypočuť /hoci tak urobil asi trikrát/ a ja som sa medzitým odsťahovala do Trenčína, bola na materskej, tak ako aj teraz mám druhé rizikové tehotenstvo, takže moju účasť na pojednávaní už nepovažujem za nevyhnutnú.“

II.

Zo spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie ústavný súd zistil tento prehľad procesných úkonov:

Dňa 28. januára 2011 podala sťažovateľka žalobu o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Okresný súd sťažovateľku 21. marca 2011 vyzval na odstránenie nedostatkov žaloby. Sťažovateľka na výzvu reagovala podaním doručeným okresnému súdu 14. apríla 2011.

Dňa 27. apríla 2011 okresný súd vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý bol zaplatený 23. mája 2011. Žalovanému bola 1. júna 2011 doručovaná žaloba s výzvou na vyjadrenie sa. Z dôvodu vrátenia zásielky ako nedoručenej okresný súd vyzval 27. júna 2011 sťažovateľku na oznámenie adresy žalovaného pre doručovanie. Sťažovateľka na výzvu reagovala telefonickým oznámením 19. júla 2011.

Žalovanému bola 15. augusta 2011 doručená žaloba s výzvou na vyjadrenie sa. Právna zástupkyňa žalovaného 26. augusta 2011 požiadala o predĺženie lehoty na vyjadrenie sa k žalobe a zároveň požiadala okresný súd o nenariadovanie pojednávania na určené dátumy z dôvodu predvolaní na pojednávania v iných právnych veciach a z dôvodu čerpania dovolenky. K žalobe sa právna zástupkyňa žalovaného vyjadrila podaním doručeným okresnému súdu 4. októbra 2011, ktoré bolo následne 12. októbra 2011 doručované na vyjadrenie sťažovateľke (sťažovateľka doručila vyjadrenie okresnému súdu 31. októbra 2011). Dňa 14. novembra 2011 bolo vyjadrenie sťažovateľky doručované žalovanému.

Okresný súd 13. januára 2012 nariadil termín pojednávania na 16. marec 2012 a 17. januára 2012 vyzval sťažovateľku na špecifikovanie časti majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Právny zástupca sťažovateľky požiadal okresný súd 13. marca 2012 o odročenie pojednávania zo zdravotných dôvodov na strane sťažovateľky, na základe čoho okresný súd požiadal 14. marca 2012 o doloženie dokladu o zdravotnej nespôsobilosti sťažovateľky zúčastniť sa nariadeného pojednávania, ktoré však zaslané nebolo.

Dňa 16. marca 2012 bolo pojednávanie odročené na 31. máj 2012. Právny zástupca sťažovateľky 28. mája 2012 požiadal o odročenie pojednávania nariadeného na 31. mája 2012 z dôvodu odvolania plnej moci na zastupovanie v napadnutom konaní sťažovateľkou.

Dňa 29. mája 2012 okresný súd vyhovel sťažovateľke a zrušil termín pojednávania a nariadil nový termín pojednávania na 27. september 2012.

Dňa 27. septembra 2012 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom okresný súd pripustil zmenu petitu (žaloba o určenie neplatnosti dohody o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov a o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva) a ktoré bolo odročené na 3. december 2012.

Dňa 5. novembra 2012 okresný súd urgoval sťažovateľku na predloženie listinných dôkazov (sťažovateľka na výzvu reagovala podaním zo 14. novembra 2012).

Dňa 3. decembra 2012 sa uskutočnilo pojednávania, ktoré bolo odročené na 7. marec 2013 na účely doloženia listinných dôkazov a predvolania svedkov.

Dňa 10. decembra 2012 sťažovateľka doručila listinné dôkazy, ktoré boli následne doručované 22. januára 2013 žalovanému aj s výzvou na predloženie ďalších listinných dôkazov, ktorý na výzvu reagoval podaním z 13. februára 2013. Sťažovateľka doručila okresnému súdu 27. februára 2013 vyjadrenie k podaniu žalovaného.

Dňa 7. marca 2013 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bol vypočutý svedok a zároveň na základe súhlasného vyjadrenia sťažovateľky a žalovaného bolo konanie prerušené z dôvodu tehotenstva sťažovateľky do 1. septembra 2013.

Dňa 17. mája 2013 sťažovateľka doručila vyjadrenie k výpovedi svedka a predložila listinné dôkazy, ktoré boli následne 22. mája 2013 doručované na vyjadrenie žalovanému.

Dňa 30. septembra 2013 bolo nariadené pojednávanie na 10. január 2014, ktoré bolo 2. januára 2014 zrušené z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne.

Na základe opatrenia predsedu okresného súdu z 20. januára 2014 bola vec pridelená do senátu 17C zákonnej sudkyňi [REDAKOVANÉ].

Dňa 26. marca 2014 bol nariadený termín pojednávania na 29. apríl 2014.

Dňa 29. apríla 2014 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 2. september 2014 na účely predvolania sťažovateľky a svedkyne.

Dňa 23. júna 2014 bola vec pridelená z dôvodu ukončenia dlhodobej práceneschopnosti opäť [REDAKOVANÉ].

Dňa 28. augusta 2014 požiadala o odročenie termínu pojednávania právna zástupkyňa žalovaného z dôvodu neúčasti predvolanej svedkyne, na účasti ktorej žalovaný trval.

Pojednávanie nariadené na 2. september 2014 bolo preročené na 11. november 2014 na základe žiadosti žalovaného z dôvodu, že svedok navrhnutý žalovaným sa nemohol zúčastniť pojednávania zo zdravotných dôvodov. Pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo 11. novembra 2014, bolo bez meritórneho prerokovania veci odročené na 13. február 2015 na účely opätovného predvolania svedka, ktorého okresný súd na pojednávanie opätovne nepredvolával. Sťažovateľka podala 18. novembra 2014 návrh vo veci uplatnenia náhrady trov konania za pojednávanie nariadené na 11. november 2014. Okresný súd žalovaného 7. januára 2015 vyzval na oznámenie adresy svedka.

Dňa 3. februára 2015 bolo z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne zrušené pojednávanie nariadené na 13. február 2015.

Opatrením predsedu okresného súdu 7. júla 2015 bola vec pridelená do senátu 16C a zákonnou sudkyňou sa stala [REDAKOVANÉ].

Dňa 10. augusta 2015 bol spis predložený vyššej súdnej úradníčke na rozhodnutie o uplatnenej náhrade trov konania sťažovateľkou a 12. septembra 2016 bol nariadený termín pojednávania na 10. november 2016.

Dňa 10. novembra 2016 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito s výzvou účastníkom konania na predloženie návrhov na doplnenie dokazovania.

Dňa 25. januára 2017 bol spis zaslaný ústavnému súdu a 17. februára 2017 bol vrátený okresnému súdu. Dňa 30. marca 2017 bolo nariadené pojednávanie na 10. máj 2017 s výzvou právnej zástupkyňi sťažovateľky na oznámenie, či sa môže nariadeného pojednávania zúčastniť osobne.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Zároveň namieta aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. K porušeniu sťažovateľkou označených práv malo dôjsť postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010), a preto ich namietané porušenie možno preskúmavať spoločne.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach, ktorými sťažovatelia namietajú porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru,

vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí súdom sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 17 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania (obdobne § 6 a § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť vecí, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou ESĽP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu vecí) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že po právnej stránke ide o žalobu o neplatnosť dohody o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov a o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktorá patrí k štandardnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov.

Predseda okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti argumentuje, že „*ide o vec právne, ale predovšetkým skutkovo zložitejšiu*“. V tejto súvislosti odôvodňuje skutkovú zložitost' prerokúvanej veci predovšetkým rozsahom dokazovania, ktoré bolo nevyhnutné dosiaľ vo veci vykonať. Už na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 27. septembra 2012, okresný súd pripustil zmenu petitu, v dôsledku ktorej bolo povinnosťou okresného súdu vysporiadať sa prednostne s namietanou neplatnosťou dohody o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Z uvedeného dôvodu preto neobstojí argumentácia predsedu okresného súdu o skutkovej náročnosti prerokúvanej veci, keďže, tak ako to v neposlednom rade tvrdí aj samotná sťažovateľka (k tomu pozri vyjadrenie obsiahnuté v časti I tohto nálezu), okresný súd sa zaoberal dokazovaním „*o rozsahu majetku a dlhov, ktoré vznikli za trvania manželstva*“, ktoré vecne nesúvisí s otázkou neplatnosti samotnej dohody, ktorú okresný súd nemá aj napriek jej primárnemu charakteru dosiaľ vyriešenú.

2. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Pokiaľ ide o námietku okresného súdu, že jeho postup bol sťažený aj správaním samotnej sťažovateľky, ústavný súd túto námietku považuje za opodstatnenú. Z prehľadu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní vyplýva, že z dôvodov na strane sťažovateľky okresný súd zmenil termíny pojednávania určené na 16. marec 2012 a 31. máj 2012 a určil nový termín pojednávania na 27. september 2012. Okrem uvedeného na žiadosť sťažovateľky zo 7. marca 2013 bolo napadnuté konanie prerušené zo zdravotných dôvodov na jej strane do 1. septembra 2013. Uvedené skutočnosti objektívne prispeli k predĺženiu napadnutého konania, a preto na ne ústavný súd pri rozhodovaní o výške primeraného finančného zadost'učinenia prihliadol.

3. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietáhov v doterajšom priebehu konania. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

Z obsahu predloženého súdneho spisu a z prehľadu jednotlivých úkonov okresného súdu vyplývajú viaceré kratšie obdobia medzi jednotlivými úkonmi, jedno dlhšie obdobie absolútnej nečinnosti a zároveň neefektívna činnosť okresného súdu.

Na základe prehľadu procesných úkonov ústavný súd identifikoval kratšie obdobie nečinnosti okresného súdu, a to od 1. septembra 2013 (dokedy bolo napadnuté konanie prerušené) do 10. januára 2014, keď sa malo uskutočniť pojednávanie vo veci.

Zo zdravotných dôvodov na strane zákonnej sudkyne boli odročované pojednávania nariadené na 10. január 2014 a 13. február 2015. Z dôvodu dlhodobejšej práceneschopnosti zákonnej sudkyne bolo pojednávanie nariadené na 10. január 2014 zrušené, pričom následne bola vec 20. januára 2014 pridelená do senátu 17C. Pojednávanie nariadené na 13. február 2015 bolo zo zdravotných dôvodov na strane zákonnej sudkyne taktiež zrušené, avšak k prideleniu veci z dôvodu dlhodobej práceneschopnosti zákonnej sudkyne došlo až 7. júla 2015 (pridelenie veci do senátu 16C), teda až po uplynutí 5 mesiacov.

V nadväznosti na svoje zistenia ústavný súd poukazuje aj na svoju judikatúru, v ktorej už viackrát uviedol (napr. I. ÚS 23/03, I. ÚS 141/03, II. ÚS 153/06, III. ÚS 399/2011), že nedostatky v činnosti všeobecného súdu spojené s jeho riadením a organizáciou by mohli len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia (m. m. I. ÚS 39/00, I. ÚS 55/02, III. ÚS 399/2011). Za takéto adekvátne opatrenie však nemožno považovať pridelenie veci

inému zákonnému sudcovi až po uplynutí 5 mesiacov práceneschopnosti pôvodnej zákonnej sudkyne.

Ako neefektívny hodnotí ústavný súd aj postup okresného súdu, v dôsledku ktorého sa 11. novembra 2014 uskutočnilo pojednávanie bez meritórneho prerokovania veci z dôvodu, že svedok navrhnutý žalovaným, ktorý sa zo zdravotných dôvodov nemohol zúčastniť pojednávania nariadeného na 2. september 2014, nebol okresným súdom na pojednávanie nariadené na 11. november 2014 opätovne predvolávaný.

Ničím neospravedliteľná je aj nečinnosť okresného súdu vo veci rozhodnutia o návrhu sťažovateľky na náhradu trov konania, ktoré si sťažovateľka uplatnila už podaním z 13. novembra 2014, o ktorom však okresný súd do rozhodnutia ústavného súdu o sťažnosti nerozhodol.

Za efektívne nemožno považovať ani dokazovanie vykonávané okresným súdom vo veci zisťovania „*rozsahu majetku a dlhov*“ účastníkov napadnutého konania. V tejto súvislosti ústavný súd odkazuje na skutočnosti uvádzané vo vzťahu ku kritériu zložitosti veci. S prihliadnutím na zmenu návrhu na rozhodnutie, s ktorým okresný súd vyslovil súhlas 27. septembra 2012, bolo povinnosťou okresného súdu vysporiadať sa prednostne s namietanou neplatnosťou dohody o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Z uvedeného dôvodu vykonávanie dokazovania „*o rozsahu majetku a dlhov, ktoré vznikli za trvania manželstva*“, ktoré vecne nesúvisí s otázkou neplatnosti samotnej dohody, ktorú okresný súd nemá aj napriek jej primárnemu charakteru dosiaľ vyriešenú, považuje ústavný súd v daných okolnostiach veci za kontraproduktívne.

Z prehľadu procesných úkonov rovnako vyplýva jedno dlhšie obdobie absolútnej nečinnosti okresného súdu, a to od júla 2015, keď bola vec pridelená zákonnej sudkyňi [REDACTED], až do novembra 2016, keď sa v prerokúvanej veci uskutočnilo pojednávanie. Ústavný súd v tejto súvislosti nerozporuje tvrdeniu predsedu okresného súdu, podľa ktorého si pridelenie veci novej zákonnej sudkyňi nevyhnutne vyžadovalo aj tomu zodpovedajúce časové obdobie na oboznámenie sa s jej skutkovou a právnou stránkou.

Za primerané však nemožno v tomto kontexte považovať obdobie oboznamovania sa s vecou presahujúce jeden rok.

Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd svojou neefektívnou činnosťou a nečinnosťou spôsobil vznik zbytočných prietáhov, čím porušil základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

Keďže napadnuté konanie nebolo do dňa rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľky právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 14/2011 konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadostučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadostučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka v sťažnosti žiada o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 6 000 €, čo odôvodnila nevyhnutnosťou prihliadať na celkovú dobu trvania napadnutého konania v súlade s judikatúrou ESLP.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu celkovú dĺžku konania vedeného okresným súdom (viac ako 6 rokov), ako aj na jeho neodôvodnenú nečinnosť a neefektívnu činnosť, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde a správanie sťažovateľky ako účastníčky konania, ústavný súd považoval priznanie sumy 2 000 € pre sťažovateľku za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku tohto nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právna zástupkyňa sťažovateľky si uplatnila úhradu trov konania v celkovej sume 363,79 €.

Ústavný súd pri určení sumy trov konania, ktoré vznikli sťažovateľke z dôvodu jej právneho zastúpenia advokátkou JUDr. Alenou Zadákovou, Kováčska 32, Košice, vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

Základom pre výpočet úhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2015 v sume 858 €. Ústavný súd tak priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2016 (príprava a prevzatie vecí, písomné vyhotovenie sťažnosti) po 143 € a režijný paušál 8,58 € za úkon. Právna zástupkyňa je zároveň platiteľkou dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena a náhrady zvyšujú podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty. Celková úhrada trov konania tak predstavuje sumu 363,79 € (bod 4 výroku tohto nálezu).

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. mája 2017